

Asia: VN/19831/2023

Työrauhalainsäädännön kehittäminen - luonnos hallituksen esitykseksi työehtosopimuslain, työriitojen sovittelusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

Esityksessä ehdotetaan uusia rajoituksia nimenomaisesti työntekijöiden työtaisteluoikeuden käyttöön selvittämättä kuitenkaan riittävällä laajuudella niiden suhdetta työntekijöiden perustuslailliseen oikeuteen mielipiteen ilmaisusta sekä vaikutusta yleisesti työmarkkinoiden toimivuuteen kokonaisuutena. Tavoitteena vaikuttaa olevan yhteiskunnallisen kehityksen ennakoiminen asettamalla työntekijöille veloitteen pidättäytyä oikeudesta mielenilmaisuun. Tällaista kehitystä on pidettävä jo yleisen yhteiskuntarauhan ylläpidon kannalta ongelmallisena ja väärän suuntaisena kehityksenä.

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry yhtyy palkansaajajärjestöjen 19.10.2023 päivättyyn eriävään mielipiteeseen ja siinä esitettyihin kantoihin kokonaisuudessaan.

Nykytilan ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

Ottaen huomioon esityksen vaikutusten laajuus puuttua työntekijöille kuuluvaan perusoikeuteen, on ehdotus valmisteltu selvästi puutteellisesti ja huomattavan pikaisella aikataululla. Työmarkkinoita koskevista lakimuutoshankkeissa on perinteisesti noudatettu kolmikantaista valmistelua, jossa jokaisen osapuolen kannat on aidosti huomioitu. Esityksestä on kuitenkin luettavissa valmistelu, jossa kolmikantavalmistelu on sivuutettu ja pitäydytty puhtaasti työnantajapuolen tahtotilassa.

Oikeus järjestäytymiseen ja siihen liittyvä työtaisteluoikeus perustuu useisiin Suomen ratifioimiin kansainvälisiin sopimuksiin. Näiden sopimusten tulkinnasta on pitkä ja vakiintunut käytäntö, joiden sisältöön esitys tulisi vaikuttamaan tavalla, jota ei esityksessä ole huomioitu eikä arvioitu.

Yleisperustelut - luvut 3-6

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamismahdollisuudet

Esityksen työtaisteluiden rajoitusehdotukset on tehty puhtaasti taloudellisista lähtökohdista, joita perustellaan yritysten tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamisella. Pelkkien taloudellisten perusteluiden huomioiminen työtaisteluoikeuden rajoittamisena, vie kuitenkin työntekijöiden perusoikeuksiin kuuluvalta yhdistymisvapaudelta pohjan pois ja kaventaa näin tosiasiallisesti työmarkkinaosapuolten neuvottelutasapainoa. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry ei pidä tällaista kehitystä millään tapaa suotavana.

8 a§ [myötätuntotyötaistelun rajoitukset]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Myötätuntotyötaisteluissa riidan ulkopuolinen työntekijäjärjestö tukee riidan osapuolena olevan toisen työntekijäjärjestön tavoitteita kohdistamalla toimenpiteensä lähtökohtaisesti aina ja vain riidan toiseen osapuoleen. Vuonna 2021 Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n tukien Teollisuusliitto ry:n tavoitteita saada aikaan työntekijöille työehtosopimus yritys konsernin konsernin sisällä, järjesti AKT myötätuntotyötaisteluna käsittelysaarron nimenomaisesti koskemaan po. yrityksen tavaroita. Käsittelysaarto ei missään vaiheessa kohdistunut muihin tahoihin, eikä tästä myötätuntotyötaisteluista aiheutunut kolmansille osapuolille mitään sellaista haittaa, jonka asiasta käyty julkinen keskustelu antoi ymmärtää, vaan kohdistui vain ja ainoastaan käsittelysaarron kohteena olevaan yritykseen. Yritys myös haki tuolloin AKT:n käsittelysaarron lopettamiseksi väliaikaisen turvaamistoimen, jonka käräjäoikeus kuitenkin katsoi perusteettomaksi kumoten sen kokonaisuudessaan.

Esityksen mukaan myötätuntotyötaistelu ei saa aiheuttaa suhteetonta haittaa tai vahinkoa. Vaikka arviointi on lähtökohtaisesti tehtävä sinällään hyvin hankalasti hahmotettavan ”suhteettoman haitan ja vahingon” asetelmasta, on esityksen mukaan myötätuntotyötaistelun toimeenpanijan kuitenkin turvattava yhteiskunnan kannalta välttämättömien palveluiden ja toimintojen jatkuminen. Tällaisiin palveluihin ja toimintoihin on perinteisesti pidetty erilaisia henkeen ja terveyteen sekä turvallisuuteen liittyviä palveluita. Esityksessä on tällaiseksi nostettu myös satamapalveluiden ja joidenkin liikennepalveluiden turvaaminen. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n edustamien satama- ja kuljetustyöntekijöiden järjestämien niin myötätuntotyötaisteluiden kuten myös muidenkin työtaisteluiden aikana varmistetaan aina edellä mainittujen yhteiskunnan välttämättömien palveluiden ja toimintojen jatkuminen. Asia varmistetaan Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n antamien työtaistelusta annettavien poikkeuslupien myötä. Vaikka Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n satama- ja kuljetustyöntekijät olisivat työtaistelussa, käsittelevät he yhteiskunnan palveluiden tai toimintojen jatkumisen kannalta välttämättömien tavaroiden liikkumisen ja toimittamisen määräkohteisiin. Tämä koskee niin lääkkeitä ja sairaalatarvikkeita kuin esimerkiksi tuotantoeläimille tarkoitettuja rehuja jne. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n työntekijöiden järjestämät työtaistelut siis aiheuttavat yhteiskunnalle lähinnä epämukavuutta, kun banaanit tai muovipillit uhkaavat kaupan hyllyiltä hetkellisesti loppua. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry:n järjestämien satama- ja kuljetustyöntekijöiden työtaistelut ovat pääsääntöisesti luonteeltaan myös sellaisia, jotka eivät aiheuta merkittäviä kansantaloudellisia

haittoja johtuen siitä, että niiden vuoksi hetkeksi seisahtunut tavaraliikenne pystytään kirkittämään kiinni verrattain nopeasti työtaistelun päätyttyä päätyttyä. Tämän näkemuksen tunnustaa myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA arviossaan. (22.2.2023)

Erikseen on myös huomioitava, että Suomea sitovan ILO:n sopimusten mukaisesti satamapalvelut eivät ole eivätkä voi olla osa sellaisia välttämättömiä palveluita, jotka tulee työtaistelutilanteessa turvata. Huomioitavaa on myös se, että esitys ei tämän sisältöisenä määrittele satamapalveluiden käsitettä sisällöllisesti lainkaan, joten näin ollen on mahdotonta ennakoita, mitä toimintoja käsitteen alle rajaavalla lainsäädännöllä haetaan.

8 b § [Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry vastustaa poliittisiin työtaisteluihin esitettäviä rajoituksia. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry yhtyy palkansaajakeskusjärjestöjen 19.10.2023 päivätyn eriävän mielipiteen analyysiin siitä, että etenkin poliittisia työtaisteluja ollaan rajoittamassa siksi, että hallitus ennakoi politiikkaansa kohdistuvaa laajamittaista tyytymättömyyttä ihmisten keskuudessa. Hallitus selvästi haluaa ensin rajoittaa oikeutta poliittisiin työtaisteluihin, jotta se pystyy hiljentämään ihmisten protestit hallitusohjelman kirjauksia toteuttaessaan.

9 § [Hyvityssakko]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry vastustaa esitettyjä hyvityssakkoihin kohdistuvia muutoksia. Hyvityssakkoja, kuten lähes kaikkia muitakin työtaisteluoikeuden rajoituksia, ollaan muuttamassa toispuoleisesti ainoastaan työntekijöiden osalta. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry on huolissaan uutena sanktiomuotona tulevan työntekijälle henkilökohtaisesti määrättävän hyvityssakon kirjausten epätarkkuudesta ja tulkinnanvaraisuudesta. Hallituksen esityksessä ei oteta riittävällä tavalla huomioon sitä, miten hyvityssakon perintä käytännössä toteutetaan. Esitys jättää hyvityssakon perinnän pitkälti lopulta muodostuvan oikeuskäytännön varaan. Ennen kuin oikeuskäytäntöä saadaan, tullaan esimerkiksi riidattomuutta tulkitsemaan eri tavoin osapuolten toimesta. Tulkintaerot johtavat epävarmuuteen työpaikoilla ja lisäksi kohtuuttomiin perintätilanteisiin yksittäisten työntekijöiden kohdalla. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että sakoille ollaan aiemmasta poiketen määrittämässä alaraja. Vaikka hallituksen esityksessä mainitaan, että sakko voidaan erityisestä syystä tuomita alarajaa pienempänä tai jättää kokonaan määräämättä, on erityisen syyn määritelmä jälleen jätetty tulevan oikeuskäytännön varaan. Todennäköistä on, että määrittelystä alarajasta tulee myös todellisuudessa sakkojen alaraja ja sakon määräämättä jättämisestä poikkeus.

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry toteaa myös, että hyvityssakkojen nostaminen esityksessä olevalle tasolle tosiasiallisesti aiheuttaa työmarkkinoille tilanteen, jossa minkäänlaiset työntekijöiden mielenilmaisut muuttuvat lähes mahdottomiksi toteuttaa.

Esityksen mukaan korotukset tehtäisiin vain työntekijöitä koskeviin hyvityssakkoihin. Mikäli esityksen mukaiset korotukset tehdään, tulee ne työmarkkinoiden sujuvuuden ja tasapuolisuuden vuoksi tehdä molempia osapuolia koskeviksi.

10 § [Hyvityssakkoon tuomitseminen]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Lakiin lisättävät otsikoinnit

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

7 § Ilmoitus työnseisauksesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Työtaistelusta annettu ennakoilmoituksen tarkoituksena on ollut antaa sovittelijalle mahdollisuus löytää syntyneeseen työriitaan sovinnollinen ratkaisu. Mallin mukainen sovittelumekanismi ei kuitenkaan sovellu poliittisten eikä myötätuntutyötaisteluiden ratkaisemiseksi, koska niitä ei sovitella niiden ollessa sidottuja joko asiasta vallitsevaan pääriitaan tai poliittiseen tilanteeseen. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry vastustaa esitettyjä muutoksia.

8 a § Myötätuntutyötaistelun rajoitukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

8 b § Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

8 c § Työtaisteluoikeus virkasuhteessa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

18 a § Hyvitys

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

18 b § Hyvityksen rahamäärän tarkistaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

3 luvun 6 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

4 luvun 9 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Siurua Jukka
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry